

Uloga odgajatelja u primjeni slikovnice u radu s djecom rane i predškolske dobi u dječje vrtiću

Josipović, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:182516>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Martina Josipović

**Uloga odgajatelja u primjeni slikovnice u radu s djecom
rane i predškolske dobi u dječjem vrtiću**

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Sveučilišni prijediplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

**Uloga odgajatelja u primjeni slikovnice u radu s djecom
rane i predškolske dobi u dječjem vrtiću**
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Jezično-komunikacijski integrirani kurikulum

Mentor: Vesna Katić, prof., v. pred.

Student: Martina Josipović

Matični broj: 0081177735

U Rijeci,
Srpanj, 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Vlastoručni potpis:

Handwritten signature in blue ink, reading "Martina Josipović".

SAŽETAK

Radom se želi prikazati uloga odgajatelja u primjeni slikovnice u radu s djecom rane i predškolske dobi. Slikovnica je prva knjiga djeteta i može biti u funkciji njegove prve igračke. Ovisno o dobi djeteta, o vrsti slikovnica, te motivu odabira može predstavljati jedan od primjerenih poticaja za cjeloviti razvoj djeteta. Odgajateljeva uloga je usmjerena osiguravanju uvjeta da dijete poseže i koristi slikovnicu u svojem aktivnom sudjelovanju vlastitog rasta i razvoja. Time se želi dati doprinos shvaćanju i razumijevanju uloge odgajatelja u situacijama primjene slikovnice.

Ključne riječi: uloga odgajatelja, slikovnica, djeca rane i predškolske dobi

SUMMARY

This work demonstrates the importance of preschool teachers when implementing picture books in young and preschool children. A picture book is the first real picture a child will encounter and it can serve as their first toy too. Which type of picture books to select and the motive behind selecting it can be a suitable stimulus for comprehensive growth, front/back cover pages might need explanation depending upon child's elastic developmental stage. The preschool teacher must work to foster the circumstances, or social/moral soil in fact a network of reference for images that encourage children to reach and use book as a door like this open across active participation their development-process. This will hopefully help to situate an understanding of what the preschool teacher who utilize picture books responsibilities are.

Key words: the role of preschool teacher, picture book, preschool children

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. SLIKOVNICA-KNJIGA, IGRAČKA.....	3
3. VRSTE SLIKOVNICA	5
3.1. Slikovnice po obliku.....	5
3.2. Slikovnice po strukturi izlaganja.....	10
3.3. Slikovnice prema sadržaju.....	11
3.4. Slikovnice s obzirom na likovnu tehniku	13
3.5. Slikovnice u odnosu na sudjelovanje recipijenta.....	14
3.6. Slikovnice prema doživljaju i namjeni	15
4. FUNKCIJE SLIKOVNICE	16
4.1. Informacijsko-odgojna funkcija	17
4.2. Spoznajna funkcija	18
4.3. Iskustvena funkcija.....	18
4.4. Estetska funkcija.....	19
4.5. Zabavna funkcija	20
4.6. Govorno-jezična funkcija slikovnice.....	21
5. SLIKOVNICA I DIJETE	22
5.1. Slikovnice za djecu rane dobi.....	22
5.2. Slikovnice za djecu predškolske dobi.....	24
6. ULOGA ODGAJATELJA U KORIŠTENJU SLIKOVNICE	27
6.1. Uloga odgajatelja pri odabiru slikovnice.....	28
6.2. Uloga odgajatelja pri interpretaciji slikovnice	29
6.3. Prostorno-materijalno okruženje i slikovnica.....	31
9. LITERATURA	35

1. UVOD

Primjena slikovnice u odgojno-obrazovnom radu s djecom rane i predškolske dobi jedan je od važnijih alata koje odgajatelj posjeduje. Slikovnica je „prva knjiga“ djeteta. Njome djeca razvijaju brojne vještine, obogaćuju svoja znanja, stječu neposredna iskustva, stvaraju vlastito mišljenje i izgrađuju se kao osobe.

Motiv odabira teme je bolje razumijevanje uloge slikovnice u dječjem razvoju i uloga kao budućeg odgajatelja u korištenju iste. Isto tako postoji interes za znanjem o tome što posjeduje kvalitetna slikovnica, te na što se mora obratiti pozornost pri odabiru kvalitetne slikovnice koja će se koristiti u radu s djecom.

Uloga odgajatelja u primjeni slikovnica je važna zbog svih razvojnih mogućnosti i koristi za dobrobit djeteta. Odgajatelj putem slikovnice potiče dijete na interakciju, razmišljanje, kreativnost, usmjerava ga, obogaćuje njegova iskustva, te prema svim razvojnim karakteristikama djeteta i njegovim individualnim potrebama iscrpljuje njezine brojne mogućnosti te strukturira aktivnosti koje su povezane sa sadržajem slikovnice i njenim čitanjem.

Ovaj rad uključuje osnovna teorijska polazišta i definicije o slikovnici kao prvoj djetetovoj knjizi i igrački, a dobivene od strane različitih autora. Vrste slikovnica koje se pojavljuju u literaturi, a klasificiraju se njenim oblikom, strukturom izlaganja, sadržajem slikovnice, likovnom tehnikom koja se koristi i sudjelovanjem recipijenata. Funkcije slikovnice koje utječu na razvoj djeteta, a one su informacijsko-odgojna funkcija, spoznajna funkcija, iskustvena funkcija, estetska funkcija, zabavna funkcija i govorno-jezična funkcija. Odnos između slikovnice i djeteta i što ona za njega znači, te primjerenost slikovnice prema djeci rane dobi, te prema djeci predškolske dobi. Uloga odgajatelja u pristupu djetetu kao temelj za uspostavljanje socio-emocionalne veze i komunikacije, pomoću slikovnice. Uloga koju odgajatelj ima pri odabiru slikovnice, njejoj interpretaciji i pripremi prostorno-materijalnog okruženja koji potiče korištenje slikovnice.

2. SLIKOVNICA-KNJIGA, IGRAČKA

Slikovnica je u svojoj osnovi „prva knjiga“ djeteta, ali prema dostupnoj literaturi s različitim autorima mogu se pronaći brojne definicije pojma slikovnice, te njezine različite uloge, vrste i funkcije.

Prema autorici Javor (2000) slikovnica je bogato ilustrirana knjiga za djecu u kojoj se ostvaruje jedinstvo likovnog i narativnog, slike i priče. Ono što čini smisao same slikovnice je proširenost, upotpunjenost i obogaćenost priče ilustracijama. Autorica smatra kako slikovnica može biti ispričana samo ilustracijama koje se u njoj nalaze, te kako svaka slikovnica ima umjetnički izraz autora i likovnog umjetnika. Ilustraciju definira kao osebujnu likovnu disciplinu. Također, mišljenja jest kako osim djece i odrasli mogu uživati u čitanju slikovnice. Slikovnica je literarno vrijedna i pruža estetsko-spoznajno zadovoljstvo svojim likovnim oblikovanjem.

Prema riječima autorice Hlevnjak (2000), slikovnica je kao što i sama njena riječ tumači zbor malenih slika. Te malene slike naziva minijaturama tj. ilustracijama. Smatra da ilustracije daju karakter slikovnici, te da je određuju. Time smatra da se slikovnice vrednuju prvenstveno prema njihovoj temeljnoj odlici, a temeljnu odliku čini slika. Oblikovanje ili dizajn slikovnica koje se koriste za najmlađu dob, također se rukovode činjenicom da su slikovnice za djecu njihovi prvi udžbenici. Karakteristike kojima se potvrđuje značaj slikovnice kao prvog udžbenika djece je to da slikovnice koje sadrže razne oblikovne detalje koji kombiniraju dvije metode, a to su taktilna i ikonička metoda u edukaciji djece. Zbog toga autorica smatra da je učenje slikovnicama zapravo igra.

Čačko (2000) smatra da je slikovnica tipski različita od ilustrirane knjige, te ti termini postoje i u njemačkom (Bilderbuch – illustriertes Buch) i u engleskom jeziku (Picture Book – Illustrated Book). Ističe da je prema tome u slikovnici naglasak na slici, jer se njome može izraziti glavni i najbitniji dio misli, a time tvorcima slikovnica animiraju čitatelja.

„Serija slika prilagođenih mogućnostima djece pojedine dobi (koje mogu, ali i ne moraju biti tematski povezane) čine slikovnicu“ (Petrović-Sočo, 1997).

„Što je to slikovnica? Jednostavno rečeno knjiga slika ili naziv koji se obično koristi za imenovanje knjiga sa slikama namijenjene djeci“ (Štefančić, 2000).

Dakle, pregledom različitih definicija pojma slikovnice od različitih autora, možemo zaključiti kako je slikovnica ilustrirana knjiga, udžbenik koji djetetu pruža različita iskustva spoznajno-estetskog tipa, te da se prilagođavanjem svoga sadržaja nastoji prilagoditi potrebama djece različite kronološke dobi. Osim toga, važan je odnos teksta i slike u slikovnici, zbog toga što slikama odnosno ilustracijama koje se nalaze na svim stranicama slikovnice, a koje daju karakter i smisao slikovnici, zapravo je ispričana priča.

Nakon uvodnog definiranja pojma slikovnice koji se temelje na promišljanjima i definiranjima od strane različitih autora, u sljedećem odlomku će se govoriti o vrstama slikovnica s obzirom na njen oblik, strukturu, sadržaj slikovnice, likovnu tehniku koja se koristi i sudjelovanje recipijenata.

3. VRSTE SLIKOVNICA

Autori Majhut i Zalar (2008.) u svome su radu klasificirale vrste slikovnica s obzirom na njen oblik, strukturu izlaganja, sadržaj slikovnice, likovnu tehniku koja se koristi i sudjelovanje recipijentata. Svaka vrsta slikovnice ima svoje posebnosti i obilježja prema kojima se može prepoznati.

3.1. Slikovnice po obliku

Slikovnice po obliku odnose se na određene karakteristike slikovnice poput materijala koji su korišteni za izradu slikovnice, način na koji se slikovnica otvara, lista, zatvara, koliko ima stranica, kakve ilustracije koristi, dodatni poticaji koji se mogu pronaći unutar slikovnice poput čička, patenta i slično. Slikovnice koje se razlikuju po obliku su leporello slikovnice, pop-up slikovnice, nepoderive slikovnice, slikovnice-igračke, multimedijalne slikovnice i elektroničke slikovnice.

Leporello slikovnice su slikovnice napravljene po principu harmonike i sastoje se od malog broja stranica, najčešće od šest do deset stranica. Na svakoj stranici se nalazi ilustracija koja je cjelina za sebe. Leporello slikovnice predviđaju se za najmlađu djecu koja nemaju još potpuno razvijenu finu motoriku, te takvu slikovnicu može lakše otvarati, zatvarati i listati. Obzirom da je ova vrsta slikovnica rađena od mekanog materijala, osim za čitanje služi i za igru.

Slika 1. Leporello slikovnica

Izvor: Knjižnice grada Zagreba, preuzeto dana 20.08.2024. sa: <https://www.kgz.hr/hr/dogadjanja/slikovnice-za-5/60028>

Pop-up slikovnice prema Majhut i Zalar (2008) sadrže trodimenzionalne slike koje se otvaranjem stranice podignu, te time slikovnicu čine interaktivnom. Ova vrsta slikovnice je moderna, rasklopna slikovnica koja svojom trodimenzionalnošću prikazuje dubinu i pokret. Ovakav tip slikovnice djeci je primamljivija i zanimljivija.

Slika 2. Pop-up slikovnica

Izvor: Joyful printing, preuzeto dana 20.08.2024. sa: <https://hr.joyful-printing.org/children-s-book-printing/pop-up-book-printing/pop-up-picture-book.html>

Nepoderive slikovnice prema Majhut i Zalar (2008) su slikovnice koje su izrađene od različitih materijala, a ti materijali su najčešće platno ili plastika. Takva vrsta slikovnice je prilagođena djeci rane dobi (od prve do treće godine) i može razvijati njihovu finu motoriku, jer takve slikovnice sadržavaju različite poticaje koje imaju spoznajnu funkciju za djecu. Primjerice, u takvoj slikovnici može se nalaziti patent, čičak, dugmad, lokot i slično.

Slika 3. Nepoderiva slikovnica

Izvor: Kidzilla, preuzeto dana 20.08.2024., sa: <https://www.kidzilla.hr/proizvod/fisher-price-slikovnica-s-aktivnostima/>

Slikovnice-igračke prema Majhut i Zalar (2008) su slikovnice koje imaju interaktivne sadržaje koje djecu potiču na određene radnje, primjerice to mogu biti lutke za prste. Interaktivni sadržaj odnosi se i na to da djeca sudjeluju u priči koju sadržava slikovnica, tako da svojim prstima pokreću likove i njihove radnje koje prate priču, tzv. „uvuci prstić“.

Slika 4. Slikovnica-igračka

Izvor: BabyRoom, preuzeto dana 20.08.2024., sa: <https://babyroom.hr/proizvod/interaktivna-slikovnica-zecic-kod-zubara/>

Slikovnice-otklapalice prema Majhut i Zalar (2008) su slikovnice koje sadrže „prozorčice“ koji skrivaju ostatak teksta slikovnice ili pak sliku nekog predmeta, lika i slično u slikovnici. Također, ova vrsta slikovnice kao i prethodna potiču djecu na sudjelovanje u priči tj. interaktivna je vrsta slikovnice. Ova vrsta slikovnice kod djece potiče razmišljanje, znatiželju, kritičko razmišljanje i slično.

Slika 5. Slikovnica-otklapalica

Izvor: Kidzilla, preuzeto dana 20.08.2024., sa: <https://www.kidzilla.hr/proizvod/otvori-i-otkrij-slikovnica-s-velikim-prozorcicima/>

Multimedijalna slikovnica prema Majhut i Zalar (2008) je modernija verzija slikovnice koja sadrži slike koje su najčešće praćene zvukovnim zapisom, a interaktivnog su i edukativnog sadržaja. Takve slikovnice najčešće sadrže dječje pjesme, slova, brojeve, geometrijske oblike, ali i razne druge sadržaje, pomoću kojih djeca razvijaju svoj spoznajni razvoj.

Slika 6. Multimedijalna slikovnica

Izvor: Superknjižara, preuzeto dana 20.08.2024., sa: <https://www.superknjizara.hr/hr/winnie-pooh-moje-prve-pjesmice-null-disney-1>

Elektronička slikovnica prema Martinović i Stričević (2011) je moderna verzija slikovnice koja osim slika sa zvukovnim zapisom ima i tekstualni sadržaj, te se koristi modernom tehnologijom poput tableta. Obzirom na to da je ova vrsta slikovnice relativno nova, te da koristi nove tehnologije pri korištenju iste, ova vrsta slikovnice podvrgnuta je posebnim istraživanjima kako bi dokazali primjerenost korištenja ove vrste slikovnice. U Hrvatskoj su se elektroničke slikovnice tek počele pojavljivati. Slonić Oscar Andree Petrlík Huseinović je prva slikovnica na iPad-u i iPhone-u.

Slika 7. Elektronička slikovnica

Izvor: Telegram.hr (Katarina Drvodelić), preuzeto dana 20.08.2024., sa:

<https://www.telegram.hr/super1/power/pia-mia-je-interaktivna-slikovnica-za-ucenje-koju-su-stvorili-mladi-logopedi-razgovarale-smo-s-njima/>

Zaključno, slikovnice prema obliku imaju obilježja prema kojima se mogu prepoznati poput materijala od kojih su izrađene, interaktivnih sadržaja koje nude poput zvukovnih zapisa, lutaka za prste, „prozorčića“ i slično. Takvi sadržaji privlače dječju pažnju, uključuju ih u čitanje slikovnice, te imaju brojne pozitivne učinke na njihov spoznajni, emotivni, kognitivni razvoj, te svojim obilježjima prate razvoj djeteta prema njegovoj kronološkoj dobi.

3.2. Slikovnice po strukturi izlaganja

Strukturu izlaganja predstavlja način onoga što slikovnica izlaže, a teme mogu biti iz svakodnevnoga života ili se koristi već postojeća slikovnica koja se prerađuje.

Slikovnice po strukturi izlaganja prema autorima Crnković i Težak (2002) su slikovnice koje se dijele na tematske i narativne.

Prema Crnković i Težak (2002) tematske slikovnice koriste teme iz svakodnevnog života, te na taj način približavaju djeci njihovu svakodnevnicu. Primjer tema je zdravlje i higijena, obitelj, životinje, priroda, promet i brojne druge. Zbog toga što djeci približavaju svakodnevni život i

radnje u svakodnevnom životu, tematske slikovnice se dijele i na poučne ili informativne slikovnice i na umjetničke slikovnice. Poučne ili informativne slikovnice odnose se na one slikovnice iz kojih djeca nadograđuju svoja postojeća znanja ili stvaraju nove spoznaje, te su općenito takve slikovnice djeci izvor informacija koje slijede njihove interese. Umjetničke slikovnice odnose se na slikovnice koje su bogate zanimljivim ilustracijama koje potiču dječju maštu svojim različitim bojama, oblicima, kontrastima i slično, te na pisanu riječ koja definira, objašnjava i prati ilustraciju.

Narativne slikovnice prema Crnković i Težak (2002) su slikovnice koje prerađuju i predstavljaju već postojeće bajke. Narativne slikovnice su više kratkih ili jedna priča koja se koristi u cijelome tekstu, te je pripovjedač priče ujedno i narator priče.

Dakle, slikovnice po strukturi izlaganja mogu biti tematske s temama iz svakodnevnoga života koje djeci približavaju radnje, pojmove, njihove interese s kojima se susreću tijekom razvoja, te im na taj način olakšavaju proces učenja i potiču njihovu maštu svojim umjetničkim dijelom i mogu biti narativne koje prerađuju postojeće bajke, te ih narator priče prenosi.

3.3. Slikovnice prema sadržaju

Slikovnice prema sadržaju se odnose na slikovnice koje sadržavaju različite teme, a to su spoznajne, problemske i terapijske, te svaka od njih ima svoj značaj koji će kasnije u tekstu biti opisan.

Slikovnice prema sadržaju kako navode autori Majhut i Zalar (2008) koriste bilo što. Drugim riječima, sve ono što se može obraditi tematski. Takve slikovnice su raznolike i nije moguće navesti sve skupine tema koju ova vrsta slikovnice ne može obraditi. Primjerice, najzastupljenije teme slikovnica prema sadržaju su događaji iz svakodnevnog života, životinjski svijet, priroda i svijet općenito, pojam brojeva, fantastika i slično.

Slikovnice prema strukturi sadržaja prema Majhut i Zalar (2000) su slikovnice koje mogu biti spoznajne, problemske i terapijske (biblioterapija).

Spoznajne slikovnice prema sadržaju radnje koje djeca uče tijekom svoga odrastanja, te koje će im koristiti u svakodnevnom životu. Osim radnji koje djeca koriste u svakodnevnom životu,

spoznajne slikovnice odnose se na učenje novih pojmova, sadržaja, te sve ono što je u interesu djeteta. Neke od njih su vezanje vezica na cipelama, određivanje koliko je sati, poznavanje lijevog i desnog, razlikovanje boja i slično (Majhut i Zalar 2000).

Problemske slikovnice prema autorici Čičko (2000) su slikovnice s temama iz svakodnevnog života, a bave se problemima koji se odnose na međuljudske odnose u obitelji i društvu, a središte zanimanja je dijete. Autorica smatra da svakodnevni život nije savršen i da se djeca svakodnevno susreću s nepredvidivim situacijama, te da postoje razne situacije u životu na koje neće uvijek pozitivno reagirati, te da kao što postoje stvari ili osobe koje vole, postoje i one koje ne vole i od toga ne trebaju bježati, već se s njima trebaju suočiti i pronaći rješenje. U problemskim slikovnicama ne postoji tabu-tema, te se pokušava približiti svakodnevici na djeci pojednostavljen i prihvatljiv način, prilagođen njihovoj kronološkoj dobi.

Terapeutske slikovnice prema autorici Čičko (2000) nadovezuju se na problemske, jer problemskim slikovnicama približava se svakodnevici i bolje se razumije, a terapeutskim slikovnicama dijete proživljava teže životne traume i na neki način ih liječi. Traume s kojima se djeca najčešće mogu susresti tijekom svoga odrastanja su smrt bliske osobe, rastava roditelja, različiti strahovi, stresne i traumatične situacije koje su doživjeli poput automobilskih nesreća, težih padova i slično. Zbog toga što su djeca najosjetljivija i najranjivija skupina društva, te da su tek u procesu učenja i suočavanja sa svim nedaćama života, brojni stručnjaci poput Susan Perrow smatraju da autori koji pišu terapeutske slikovnice trebaju biti kompleksne osobe s odgovornošću i kvalitetama umjetnika, pedagoga i terapeuta.

Dakle, slikovnice prema sadržaju, svoj sadržaj dijele na slikovnice koje su spoznajne, problemske i terapeutske. Pomoću spoznajnih slikovnica djeca stječu nova znanja koja se odnose na njihove interese, učenje novih pojmova i na radnje koje koriste tijekom života. U problemskim slikovnicama ne postoji tabu-tema i djeci se na njima prilagođen način predstavljaju problemi međuljudskih odnosa, društva i nepredvidivih situacija u kojima se mogu naći. Terapeutske slikovnice nadovezuju se na problemske, ali uz razliku da terapeutske slikovnice zajedno s djetetom, na njima prilagođen način, proživljavaju traumu s kojom su se susreli. Neke od trauma mogu biti smrt bliske osobe, rastava roditelja, težak pad i slično.

3.4. Slikovnice s obzirom na likovnu tehniku

Slikovnice s obzirom na likovnu tehniku klasificiraju se kroz likovne tehnike koje se koriste u izradi slikovnice koje autor Jakubin (1999) definira kao crtačke, slikarske, grafičke tehnike i tehnike prostorno-plastičnih oblikovanja.

Likovne tehnike prema autoru Jakubin (1999) su umijeće kojima se postižu različite likovne ideje uporabom raznolikih likovnih materijala. Smatra da svaka korištena tehnika ima svoje sredstvo i likovni alat pomoću kojeg se umjetnička vizija ostvaruje u umjetničko djelo.

Slikovnice s obzirom na likovnu tehniku prema Majhut i Zalar (2000) mogu biti fotografske slikovnice, lutkarske slikovnice, strip slikovnice, slikovnice stvarnih dječjih crteža i slikovnice crteža umjetnika i interaktivne slikovnice.

Fotografske slikovnice prema Majhut i Zalar (2000) su slikovnice u kojima prevladavaju raznovrsne fotografije koje tvore neku priču ili fotografije ispod kojih je objašnjenje što je na fotografiji, primjerice za životinje, boje, voće, povrće, predmete i slično.

Lutkarske slikovnice prema Majhut i Zalar (2000) su slikovnice koje sadrže fotografije lutaka koje su napravljene od različitih materijala, te su lutke na fotografije postavljene tako da čine priču. Osim fotografije lutaka, lutke u slikovnici mogu biti izrađene od materijala i funkcionirati na način da djeca uvuku prst u lutku i sudjeluju u priči, ranije navedeno takva vrsta slikovnice je slikovnica-igračka.

Strip slikovnice prema Majhut i Zalar (2000) su slikovnice koje nastaju spajanjem sličica stripa i slikovnice. Te slikovnice sadrže tekstne okvire tzv. oblačiće s tekstom iznad glave likova koji prati nacrtanu radnju. Sličice su međusobno povezane i čine cjelinu. Takve slikovnice često izrađuju odgajatelji s dječjim likovnim radovima kojima se u tekstni okvir („oblačiće“) dodaje tekst.

Slikovnice stvarnih dječjih crteža i slikovnice crteža umjetnika prema navođenju Majhut i Zalar (2000) su slikovnice koje su nastale radovima djece i odraslih, najčešće su to djeca i odgajatelji. Takve slikovnice nastaju na način da svaki sudionik u izradi slikovnice izrađuje jedan njen dio, a s ciljem da je sadržaj priče povezan.

Interaktivne slikovnice prema Majhut i Zalar (2000) su slikovnice koje su većim dijelom namijenjene djeci predškolske dobi i služe za učenje putem različitih poticaja, utvrđuju prethodna znanja, te učenje i stjecanje novih znanja. Interaktivne slikovnice potiču i traže

sudjelovanje djece kako bi se ostvario puni potencijal slikovnice, te kako bi sadržaj iste djeca mogla doživjeti različitim osjetilima, vizualnim, taktilnim, auditivnim. Zbog toga interaktivne slikovnice najčešće sadrže zvuk koji nastaje pritiskom na tipku za zvuk koji dijete zanima, različite materijale koje djeca doživljavaju taktilnim putem.

Dakle, slikovnice s obzirom na likovnu tehniku odnose se na slikovnice koje se klasificiraju obzirom na likovne tehnike koje se koriste u izradi slikovnice. Takve slikovnice dijele se na fotografske, lutkarske, strip slikovnice, slikovnice stvarnih dječjih crteža i slikovnice crteža umjetnika i interaktivne slikovnice. Svaka od slikovnica ima neka svoja obilježja prema kojima se prepoznaje. Fotografske slikovnice čine fotografije koje tvore priču, lutkarske slikovnice sadrže lutke koje mogu biti na fotografiji ili umetnute, koje su izrađene od krpenih materijala, strip slikovnice sadrže sličice kojima je iznad likova tekstni okvir, slikovnice stvarnih dječjih crteža i slikovnice crteža umjetnika nastaju zajedničkim djelovanjem odgajatelja i djece i interaktivne slikovnice koje sadrže različite poticaje koje se mogu doživjeti različitim osjetilima.

3.5. Slikovnice u odnosu na sudjelovanje recipijenata

Slikovnice u odnosu na sudjelovanje recipijenata odnose se na osobe koje su u blizini djeteta kada koristi slikovnice. Dijete samostalno može koristiti slikovnicu ili uz pomoć odrasle osobe.

Slikovnice u odnosu na sudjelovanje recipijenata su prema autorima Majhut i Zalar (2008) slikovnice koje djeca samostalno koriste i slikovnice koje djeca koriste uz pomoć odrasle osobe, roditelja ili odgajatelja, te interaktivne slikovnice. Slikovnice koje djeca koriste uz pomoć odrasle osobe, roditelja ili odgajatelja su najčešće slikovnice s puno teksta koje djeca u ranoj i predškolskoj dobi ne mogu samostalno pročitati, te odrasla osoba, roditelj ili odgajatelj preuzima ulogu pripovjedača, te tako stvara vezu između tekstualnog i vizualnog dijela slikovnice.

3.6. Slikovnice prema doživljaju i namjeni

Slikovnica prema doživljaju i namjeni ističe važnost doživljaja djece kada pročitaju slikovnicu, i njenu namjenu. Svako dijete će doživjeti slikovnicu na svoj način, poučen ranijim iskustvima koja nisu ista kod sve djece.

Slikovnice prema doživljaju i namjeni prema autorima Crnković i Težak (2002) mogu biti poučne i umjetničke.

Poučne slikovnice prema autorima Crnković i Težak (2002) služe kao alat u radu i učenju novoga sadržaja djece, te pružanju novih, ispravnih informacija o temama koje su u interesu djece, poput biljnog i životinjskog svijeta, planeta, zdravlja, geografije i slično. Djeca imaju različita predznanja i interese na temelju kojih dijete odabire slikovnicu i time nadograđuje svoja prethodna znanja, širi vidike, te nove interese.

Umjetničke slikovnice prema autorima Crnković i Težak (2002) imaju drugačiju ulogu od poučnih, a to je da stvara, potiče i razvija unutarnji osjećaj i odnos između osobe koja čita i osobe koja gleda. Umjetnički dio ima ulogu razvoja dječje mašte i zamišljanja svih pročitanih doživljaja, a to se može postići izražajnom interpretacijom priče u slikovnici.

Dakle, slikovnice prema doživljaju i namjeni odnose se na doživljaj djece kada pročitaju slikovnicu, te osjećaj koji razvije kod njih. Dijeli se na poučne i umjetničke. Poučne slikovnice služe za pružanje novih informacijama o temama prema interesu djece, a umjetničke slikovnice razvijaju unutarnje osjećaje, bude dječju maštu i razvijaju osjećaj za lijepo.

4. FUNKCIJE SLIKOVNICE

„U prošlosti su prve knjige za djecu služile kao sredstvo poučavanja za moralni, duhovni i vjerski odgoj djece. Među prvim takvim knjigama bila je knjiga *Spiritual Milk for Boston Babes*, koju je napisao engleski svećenik John Cotton, a objavljena je 1646. godine“ (Martinović, Stričević, 2011).

Prema Martinović i Stričević (2011) ta knjiga sadržavala je vjerske poruke u stihovima. S ciljem poučavanja tada su u dječju književnost ušle Perraultove bajke i La Fontaineove basne, a kasnije i bajke braće Grimm, priče o Gulliveru i Robinsonu Jonathana Swifta i Daniela Defoea, iako u namjeri nisu bile pisane za najmlađe.

Prema Martinović i Stričević (2011) kod Bertucha krajem 18. stoljeća moglo se uočiti kako je razvijena svijest o tome da knjiga za djecu sadrži različite potencijale za djelovanje na svoje recipijente odnosno shvaća knjige za djecu kao sredstvo koje utječe na razvoj djeteta. Isto se odnosi i na slikovnicu, da je vrsta knjige namijenjena najmlađima i da posjeduje velike potencijale.

Prema Čačko (2000) slikovnica od svojih najranijih početaka nastala je s određenom svrhom i ciljevima, te je sadržavala različite motive čiji se spektar s odmakom vremena mijenjao i proširivao. U današnjici, slikovnica kakva se poznaje raspolaže s pedagoškim, psihološkim, umjetničkim i jezičnim potencijalima koji imaju utjecaj na dijete i kao takva trebala bi biti u korespondenciji s potrebama osobi kojoj je namijenjena.

Svaka knjiga ima svoje funkcije prema Čačko (2000) pa tako i slikovnica koja je prvenstveno namijenjena djeci. Slikovnica ima nekoliko svojih funkcija, koje se odnose na potrebe koje se pojavljuju tijekom rasta i razvoja djeteta, te samog odgoja, a sve u cilju dobrobiti djece predškolske dobi, kao i čitatelje početnike. Slikovnica ima pet funkcija, a to su informacijsko-odgojna funkcija, spoznajna funkcija, iskustvena funkcija, estetska funkcija i zabavna funkcija.

Svrha slikovnice je da djetetu pomogne otkriti svijet i medij pisane riječi, da razvija spoznajni dječji svijet, da mu izaziva emocije, razvija govor i poboljšava njegov vokabular, te da zadovolji svoje potrebe za novim. Ono što još prikazuju kao svrhu slikovnice je da pokazuju odnose u ljudskoj okolini, da djetetu pomaže u sposobnostima pamćenja i zapamćivanja logičkih odnosa. Predočuje pojave s kojima se dijete vjerojatno neće susresti, tehnička dostignuća, prometna sredstva. Uporabom slikovnice navikava se dijete na uporabu knjige, razvija potrebu posezanja

za knjigom, te pružaju djeci iskustvo da vide očima umjetnika (Zalar, Kovač-Prugovečki, Zalar, 2009).

Prema autorima Crnković i Težak (2002) prethodno tumačenje ukazuje na prisutnost različitih funkcija u slikovnici pomoću kojih se ostvaruju svi mogući potencijali koje slikovnica posjeduje. Zbog toga ju je moguće odrediti kao multifunkcionalan čitateljski materijal. Isto tako smatraju da funkcije slikovnice često određuju pripadnost nekoj vrsti.

4. 1. Informacijsko-odgojna funkcija

Informacijsko-odgojna funkcija ima funkciju informiranja i odgoja. To bi značilo da pruža informacije djetetu o njegovim interesima, razvija njegovo vlastito mišljenje i na taj način direktno utječe na njegov rast, razvoj i odgoj.

Dijete rane i predškolske dobi tek upoznaje i istražuje svijet oko sebe, te traži odgovore na svoja pitanja. Pomoću slikovnice dijete može dobiti odgovore na svoja pitanja, može riješiti problem koji do tada nije zamjećivalo, te se postepeno uči i knjigu koristi kao izvor informacija i znanja. Pomoću korištenja slikovnice djeci se na lakši i njima prihvatljiviji način objašnjavaju veze koje nastaju, svakodnevnne promjene kroz koje prolaze, te odnose između stvari i pojava. Uporabom slikovnice dijete razvija vlastito mišljenje što podrazumijeva razvoj i korištenje analize, sinteze, usporedbe, uopćavanja i apstrakcije.

Prema Čačko (2000) informacijsko-odgojna funkcija u slikovnici omogućuje djetetu razvoj njegovog vlastitog mišljenja, razvija sposobnost analize, sinteze, usporedbe, uopćavanja, pomaže mu razumjeti kauzalne veze između stvari i pojava te dolazak do potrebnih informacija, kao i osvještavanje i rješavanje problema kojih dijete možda nije svjesno ili ih jednostavno nije moglo izraziti, a samim time osigurava djetetu pristup sadržajima koji su usko vezani za njegove osjećaje, zdravlje, osobine ličnosti i ponašanje, te odnose koji se događaju unutar obitelji i društva.

Informacijsko-odgojnom funkcijom djetetu se omogućava razvoj vlastitog mišljenja, sposobnost analize, sinteze, usporedbe, a time mu se omogućava daljnji razvoj na područjima koji se vežu njegovih osjećaja, osobina ličnosti i ponašanja, te svega onoga što doživljava unutar svoje obitelji i društva u kojem se nalazi.

4.2. Spoznajna funkcija

Spoznajna funkcija nadovezuje se na informacijsko-odgojnu funkciju koja za zadaću ima daljnji razvoj njegova mišljenja i njegovih osobina ličnosti i na temelju toga omogućavanje daljnjeg razvoja i još boljeg razumijevanja njega samog.

Prema Čačko (2000) obzirom da je dijete u procesu razvoja i učenja, ono traži potvrdu za određena ponašanja, odluke koje donosi, znanja koja posjeduje i znanja koje stječe, te mu u tome pomaže uporaba slikovnice kao izvor spoznaja o stvarima koje ga okružuju, odnosima i pojavama, te stječe i razvija svoju sigurnost u postojeće znanje i stavove.

„Spoznajna funkcija ima zadaću djetetu omogućiti provjeru njegovih spoznaja i znanja o stvarima, odnosima i pojavama te time pružiti povratnu informaciju o njihovoj ispravnosti“ (Crnković i Težak 2002).

Spoznajnom funkcijom dijete spoznaje sebe i svoju okolinu, provjerava i nadopunjuje stečena znanja i vještine, te tom spoznajom poboljšava i razumije svoje odluke i ponašanja.

4.3. Iskustvena funkcija

Iskustvena funkcija ima zadatak djetetu pružiti iskustvo koja obogaćuju njegova znanja i vještine, te kao i ranije navedeno razumijevanje kod donošenja vlastitih odluka i ponašanja.

Prema Čačko (2000) iskustvena funkcija sastoji se od pružanja posrednog iskustva djetetu. Iskustva koje dijete svakodnevno stječe obogaćuju njegovo znanje i vještine. Osim posrednim iskustvom, dijete stječe znanja i neposrednim iskustvima, u ovom slučaju pomoću slikovnice. Pomoću slikovnice dijete uči o multikulturalnosti, geografiji, povijesti, starim zanatima, te ostalim društvenim temama. Takav sadržaj, slikovnica prikazuje na djeci zanimljiv i duhovit način, primjeren njima te u prenesenom značenju. Isto tako važan aspekt je da takva slikovnica potiče dijete na razmišljanje, ali razvija i komunikaciju s odraslima, razmjenu mišljenja i iskustava.

„Ono što djeca nisu u mogućnosti doživjeti posrednim iskustvom mogu spoznati i steći kroz slikovnicu koja ima iskustvenu funkciju. Kroz slikovnicu dijete može učiti o postojanju

različitih kultura i nacija, traumama koje su proizašle iz rata ili nasilja te o drugim temama koje se protežu u društvu“ (Nikolajeva, 2003, prema Martinović i Stričević, 2011).

„Dijete koje odrasta u gradu se kroz slikovnice može upoznavati sa raznim životinjama i zanatima, dok se dijete sa sela može upoznavati sa životom u gradu na interesantan i humorističan način“ (Martinović i Stričević, 2011).

Iskustvenom funkcijom želi se djetetu pružiti iskustvo situacije koju je već doživjelo ili će doživjeti, a sve s ciljem širenjem njegovih spoznaja i poticanja na razmišljanje.

4.4. Estetska funkcija

Estetska funkcija slikovnice za djecu ima bitnu ulogu, jer ono što je oku primamljivo i estetski lijepo ima prednost nad nečime što je manje lijepo. Kao što je i ranije rečeno, ilustracije daju karakter slikovnici, te je određuju. Stoga, može se zaključiti kako estetska funkcija u odnosu na sve ostale navedene funkcije ima ne manje važnu ulogu naročito u prvom doticaju djeteta sa slikovnicom.

Prema Čačko (2000) vizualni aspekt ima važnu ulogu u djetetovom svakodnevnom životu, pa tako i pri odabiru slikovnice, jer boje, izgled, grafika slikovnice privlači interes djeteta, te ga na taj način može zainteresirati za različite sadržaje. Dijete najprije bira ono što mu je lijepo i oku primamljivo, dakle koristi estetsku funkciju, a zatim se vodi ostalim funkcijama slikovnice. Estetska funkcija kod djece izaziva različite pozitivne emocije i doživljaje kao što su sreća, ushićenost, osjećaj ljepote.

„Za mlađu djecu su prilagođene jednostavne bez pretjeranih detalja i razumljivih ilustracija, međutim trebaju biti i maštovite s više detalja ukoliko prate tekst koji vodi u svijet stvaralaštva i mašte“ (Martinović i Stričević, 2011).

Tekst slikovnice mora imati zaokruženu kompoziciju, te jednostavan i razumljiv tekst (Diklić, Težak, Zalar, 1996).

Prema Čačko (2000) estetskom funkcijom pruža se mogućnost razvijati osjećaj za lijepo, utjecati na oblikovanje stavova i zanimanja za određenu knjigu, kao i razvijati ljubav prema čitanju.

Može se zaključiti da je za djecu važan estetski dio slikovnice. Njime se razvija osjećaj za lijepo kao i brojne druge pozitivne emocije. Estetski prihvatljivim ilustracijama potiče se i razvoj mašte djeteta rane i predškolske dobi.

4.5. Zabavna funkcija

Obzirom na to da je slikovnica prva knjiga i udžbenik djeteta za koju se želi postići da je djeca vole i prihvate, njena zabavna funkcija važna je ne samo za stjecanje znanja, već i za to da se djeca uz nju zabave i da putem zabave i igre stječu znanja koja utječu na njihov razvoj.

Prema Čačko (2000) dijete se uz pomoć slikovnice treba zabavljati, igrati, te na taj način upoznavati sebe i svoju okolinu. Stoga je važan način na koji se djetetu predstavlja i interpretira slikovnica s ciljem pravilnog razvoja odnosa prema knjizi.

„Slikovnica treba biti nešto što će dijete spontano odabrati kako bi moglo iskoristiti sve ono što mu ona pruža. Osim toga važno je da dijete ima kvalitetne modele (roditelje) koji će često posezati za knjigama kako bi dijete oponašajući takve obrasce ponašanja moglo zavoljeti čitanje slikovnica“ (Čačko, 2000).

Dakle, zabavna funkcija ima ulogu učenja i stjecanja znanja kroz zabavu i igru.

4.6. Govorno-jezična funkcija slikovnice

Govorno-jezična funkcija slikovnice u literaturi zauzima vrlo važno mjesto. Naime, ista je na direktan i indirektan način uključena u sve ostale već spomenute funkcije slikovnica.

Prema Čačko (2000) u brojim literaturama ističe se i govorno-jezična funkcija koja potiče razvoj fonemske i fonološke osviještenosti kod djece, njihov morfološki i sintaktički razvoj, usvajanje i bogaćenje rječnika, upoznavanje karakteristika teksta i načina na koji funkcionira, te ostale predčitačke vještine.

Prema Nikolajeva (2003) sve navedene funkcije slikovnice međusobno se nadovezuju i rijetko je da se jedna ostvaruje neovisno o drugoj, a posebno se to ističe kod govorno-jezične funkcije. Govorno-jezična funkcija ostvaruje se usporedno s drugim funkcijama, a često je posljedica svih funkcija. Obzirom na to da slikovnica je prvi pisani tekst s kojim se dijete susreće, njena uloga je općenito važna, a posebno u okviru općeg razvoja i uloge koju ima u jeziku.

Dakle, govorno-jezična funkcija utječe na razvoj govora kod djece, na njihov rječnik koji koriste i koji svakodnevno nadopunjuju korištenjem novih riječi, te razvija njihove predčitalačke vještine.

5. SLIKOVNICA I DIJETE

Slikovnica za djecu ima brojne funkcije od informacijsko-odgojne, spoznajne, iskustvene, estetske, iskustvene i govorno-jezične funkcije. Tim funkcijama djeca stvaraju i razvijaju odnos sa slikovnicom kao njihovom prvom knjigom i prvim udžbenikom koji im služi za razvoj govora, za stjecanje iskustava, za razvoj kritičkog mišljenja, za praćenje njihovih interesa i slično. Svim funkcijama slikovnice utječe se na cjelokupni dječji razvoj. Čitanjem slikovnica utječe se na jezično-govorni razvoj, kognitivni razvoj, kreativnost i estetski razvoj, socio-emocionalni razvoj i moralno-etički razvoj. Prema Atkinsonu i Hilgard (2007) kognitivni razvoj je složeniji i odnosi se na pažnju, percepciju, mišljenje, logičko zaključivanje.

Kovač (2013) smatra da je nužno je spomenuti odnos između slikovnice i razvojne dobi djeteta koji je jako bitan. Ponekad se teško određuje koje slikovnice su više ili manje primjerene za djecu u određenoj dobi, jer to uvijek ovisi o individualnim potrebama i interesima djeteta, njegovom razvoju, ali jednako tako je važan i utjecaj okoline. Unatoč svemu tome, mogu se pretpostaviti neki kriteriji koji će odrediti primjerenost slikovnice prema djetetovoj starosnoj dobi.

5.1. Slikovnice za djecu rane dobi

Kod djece rane dobi (djeca od rođenja do treće godine života) slikovnica za dijete predstavlja izvor informacija i susretanje s novim, te samim time i stjecanje novih znanja i usvajanje osnovnih znanja i vještina koje kasnije nadograđuje.

Lovrec (2014) smatra da su za dobnu skupinu do šest mjeseci djetetova života djetetu zanimljive slikovnice koje sadrže pjesmice i brojalice pošto se uz njih potiče razvoj ritma i intonacije govora što je temeljno za kasniji pravilan razvoj govora.

Nadalje, u dobi od šest do dvanaest mjeseci djetetu je preporučljivo ponuditi slikovnice koje su izrađene od kartona, različitih vrsta plastike, tkanine ili spužve. Također, osim navedenih materijala mogu sadržavati dijelove koji se mogu rasklapati poput lepeze ili koje se mogu otvarati i zatvarati, povlačiti i slagati na različite načine i oblike (Lovrec, 2014).

U dobi do druge godine starosti djeteta, sadržaj slikovnice trebao bi se temeljiti na pojmovima iz okoline u kojoj dijete živi. Na taj način dijete ima priliku povezivati svoja prijašnja iskustva i znanja te ih nadograđivati temeljem novo stečenih (Lovrec, 2014).

S vremenom dijete odrasta i osamostaljuje se, pa mu je listanje slikovnice puno lakše, a ilustracije postepeno, u sve većoj mjeri dobivaju umjetničku funkciju, na način da slika više ne pomaže samo kako bi dijete shvatilo tekst, već na taj način ga obogaćuje, ali i oplemenjuje (Lovrec, 2014).

Ilustracije u slikovnici trebale bi biti nacrtane ili naslikane preko skoro cijele stranice, te da istovremeno pokazuju jednostavan, ali jasan predmet koji je djeci poznatog oblika i da se koriste primarne boje (Lovrec, 2014).

Knjige za djecu rane dobi usredotočene su na osnovne pojmove, kao što su boje, oblici, veličine, brojevi, zvukovi i slično. Takve knjige brojni izdavači nazivaju "knjige koncepta" jer su napisane kako bi prenijele izravne informacije, umjesto složene priče. Pisanje za najmlađe je složen proces i zahtijeva talent, te sposobnost vremenskog testiranja materijala na novi način.

Neke od tema koje se mogu pronaći u knjigama za djecu rane dobi može se pronaći na: (www.writingpicturebooksforchildren.com), a to su:

a) imenovanje stvari: jako je važno znati na koji način djeca uče jezik, jer imenovanjem stvari djeca savladavaju pojmove kojima su svakodnevno okruženi. Primjerice to mogu biti predmeti koji se koriste za jelo i piće poput žlice, vilice, čaše i slično, dijelovi tijela poput nos, oči, uši..., imenovanje životinja, hrane, igračaka i brojni drugi predmeti. Važno je da roditelj, odgajatelj i ostale odrasle osobe koje borave s djetetom naglašavaju neke stvari, primjerice „Ovo su naše oči“.

b) kontrasti: istražujući svijet oko sebe djeca uče o kontrastima i suprotnostima na način da se pokazanim primjerom utvrđuju stvari, veliko nasuprot malom, visoko nasuprot niskom, otvoreno nasuprot zatvorenom, glasno nasuprot tihom, a popis se može nastaviti. Ponekad kontrasti pružaju priliku za pisanje tipa pitanja / odgovora. "Koji je velik?" "Koji je mali?"

c) jednostavne priče: priče za najmlađu djecu obično imaju jedan glavni lik i radnju.

d) lagane narodne priče: djeca predškolske dobi često vole bajke s puno kontrasta i akcije. Primjerice, slikovnice o Vuku i sedam kozlića ili Vuk i tri prašćića.

e) učenje suočavanja: suočavanje s emocijama je važna za najmlađu djecu. Slikovnice koje sadrže teme s emocijama i socijalnim vještinama pomažu djeci da se nose s njima.

Kao što su knjige za djecu rane dobi usredotočene osnovne pojmove, kao što su boje, oblici i slično, tako su slikovnice za djecu predškolskog uzrasta vidjeti ćemo u sljedećem ulomku, ipak kompleksnije. One uključuju zaplete, složeniji sadržaj i veći broj stranica.

5.2. Slikovnice za djecu predškolske dobi

Odrastanjem djeteta, u njegovoj trećoj i četvrtoj godini života, postepeno počinje usvajati nove riječi, te zbog toga dijete može i sposobno je pratiti kompleksnije priče, zbog toga je potrebno izbjegavati slikovnice čija je svrha imenovanje predmeta (Kovač, 2013).

Kovač (2013) smatra da slikovnice za tu dob sadrže veći broj stranica pa zbog toga ih se već svrstava u kategoriju priča. Obzirom da se radi o priči, ta priča se usredotočuje na konkretan događaj, uglavnom ima jedan zaplet, te vrlo jednostavan splet okolnosti i ograničen broj likova kako bi djeca mogla lakše pratiti priču.

„Djeci u dobi od četiri i pet godina privlačne su slikovnice s jednostavnijim zapletom, ali detaljiziranim ilustracijama, one u kojima se priča o ljudima i događajima koji su bliski vlastitom iskustvenom doživljaju. Najpoznatiji primjer takve knjige jest slikovnica Djed i repa“ (Lovrec, 2014).

„U dobi oko pete godine dijete će pokazivati interes za složeniji likovni sadržaj pa će ga veseliti proučavanje i otkrivanje crteža koji uključuje puno različitih elemenata i koji prikazuje odnos likova u akciji. Također, zanimljivo je spomenuti kako u ovoj dobi dijete počinje komentirati slikovnicu te uočavati detalje koje prije nije u tolikoj mjeri zapažalo“ (Kovač, 2013).

Kovač (2013) smatra da u ovoj dobi djeca počinju iskazivati zanimanja za bajke i basne, te ih zato očaravaju slikovnice koje sadrže bajkovite i nedorečene ilustracije, jer tako mogu stvarati i maštati o svome vlastitom scenariju. Uz to, djecu fasciniraju priče o dalekim krajevima,

zemljama i prisposode o davnim vremenima i baš zbog toga je vrijednost slikovnice neprocjenjiva i bezvremenska, te se provlači kroz cijeli niz generacija.

Kovač (2013) smatra da slikovnice u predškolskoj dobi počinju istraživati i svijet izvan svoje obitelji. Tako da priče za ovu dobnu skupinu mogu biti realne ili koristiti fantaziju, ali najuobičajenije je da se bave problemima koje djecu u toj dobi muče.

Neke od tema slikovnica (www.writingpicturebooksforchildren.com) koje se mogu pronaći za ovu dob su:

a) stvaranje novih prijateljstava: prijateljstvo je kompleksno zbog svojih karakteristika povezivanja kada djeca moraju koristiti socijalne vještine suradnje, natjecanja i slično, a još uvijek nemaju dovoljno razvijene takve socijalne vještine.

b) interes ka novim vještinama: fokus ovih priča je naučiti djecu kako biti samostalan, te kako napraviti nešto za sebe i za drugoga. Takve knjige uključuju širok spektar aktivnosti kao što je crtanje, pjevanje, pripovijedanje i slično.

c) slijediti ili ne slijediti pravila: likovi koji ne poštuju pravila djeci su među omiljenim likovima, ali na kraju je najvažnije da priča može djeci dočarati da možemo pogriješiti i da svi griješimo, ali isto tako da ne smijemo prelaziti određene granice i da svoje pogrešne postupke na kraju ipak ispravimo.

d) donošenje izbora: važno je naučiti dijete da je ono odgovorno samo za sebe, te da samostalno donosi odluke koje imaju značaj u njegovom životu. Neke od situacija su izbor hrane, odjeće, igre i sličnih stvari za djecu imaju veliki značaj.

e) suočavanje sa strahovima: suočavanje sa strahovima je bitan segment u razvoju djeteta. Slikovnice mogu pomoći djetetu u prevladavanju strahova koji su normalni u dječjem razvoju poput straha od mraka.

Čičko (2000) smatra kako slikovnice mogu biti i ozbiljne. One pomažu djeci u svakoj dobi da se mogu nositi s većim i težim problemima s kojima se i odrasli susreću u životu. Neki od tih problema su smrt voljenih i bliskih osoba, različite druge gubitke, tuga, bolest i slično. Iako se odraslima čini da su za djecu ovakvi problemi preteški i da oni ne bi trebali se susretati s ovakvim problemima, ipak je važno znati da djeca trebaju živjeti realan život, onakav kakav on zaista je, i tužan i sretan i stresan i uzbuđljiv. Djeci se može prilagoditi težina problema, birajući pri tome riječi koje će lakše razumjeti i koje će ostaviti nadu da će u budućnosti biti bolje i da će završetak problema biti sretan. Ponekad je najbolji način prenošenje ideje nade pokazati konkretan primjer i radnju kako bi ishod bio pozitivan.

Slikovnice su najuspješnije kada se pri ozbiljnim temama poštuju dječji osjećaji. Takvim slikovnicama može se potaknuti djecu da čine stvari koje će „popravlјati“ loše situacije. Primjerice, za nekoga tko je preminuo može se zasaditi neka biljka, činiti neke rutine koje će nas podsjetiti na ono bitno.

Neke ozbiljne teme koje se pojavljuju, a mogu se pronaći u slikovnicama uključuju (www.writingpicturebooksforchildren.com) :

- a) bolest: kada je osoba bolesna, djetetu je potrebno objasniti kako je i takva situacija moguća, ali i prolazna.

- b) smrt: pruža djetetu mogućnost uviđanja kako se nositi sa svojim osjećajima kada umre netko tko mu je bio blizak.

- c) prirodne katastrofe: objasniti djetetu što se događa kad netko izgubi svoj dom ikako djeca i njihove obitelji mogu obnoviti svoj život na novom mjestu.

- d) rat i drugi oblici nasilja: odabrati adekvatan način na koji djeca mogu razumjeti rat, nasilje i veća politička ili socijalna pitanja na jasan i uzrast primjeren način.

6. ULOGA ODGAJATELJA U KORIŠTENJU SLIKOVNICE

Odgajatelj je važna osoba u poticanju razvoja svakoga djeteta ponaosob. No, kako bi se isto i ostvarilo vrlo je važan temelj razvoja socio-emocionalnog odnosa odgajatelja i svakoga djeteta bilo ranog ili predškolskog uzrasta. Kvalitetno uspostavljena socio-emocionalna veza djetetu znači sigurnost, povjerenje i zaštitu.

„Socio-emocionalna veza između odgojitelja i djeteta se razvija kroz raznovrsne aktivnosti i različite situacije poput pričanja priča i razgledavanja slikovnica. Upravo je čitanje priča i zajedničko razgledavanje slikovnice aktivnost u kojoj se uspostavlja i razvija komunikacija između odrasloga (odgojitelja) i djeteta“ (Petrović-Sočo, 1997), imajući u vidu kako je naglasak ovoga rada upravo na slikovnici i njezinom pozitivnom učinku na razvoj svakoga djeteta.

Stričević (2006) navodi kako se slikovnicom potiče socio-emocionalni razvoj, te se razvija osjećaj bliskosti i povezanosti s djetetom.

Kako bi odgajatelj ostvario kvalitetnu socio-emocionalnu vezu s djetetom, organizira različite situacije te kreira raznovrsne aktivnosti. Pri organizaciji prostorno-materijalnog okruženja odgajatelju jedan od kriterija postizanja kvalitete odgojno-obrazovnog rada te ostvarivanja socio-emocionalnog odnosa s djetetom je i primjena adekvatne slikovnice. Stoga, možemo zaključiti kako odgajatelj ima važnu ulogu kako pri odabiru slikovnice koju će ponuditi djetetu tako i pri njezinoj interpretaciji.

U daljnjem tekstu naglasak će biti na kriterijima koji su odgajatelju važni pri odabiru slikovnice te ulozi odgajatelja pri interpretaciji iste. Dotaknuti će se i integriranja slikovnice u prostorno-materijalno okruženje dječjeg vrtića s ciljem obogaćivanja dječjih spoznajnih kompetencija, iskustava i ostalih aspekata razvoja.

Definirani su glavni ciljevi uporabe slikovnice prema autoru Štefančiću (2000). Definirani ciljevi su: upoznavanje boja i likova, zapažanje elemenata na cjelinama, buđenje dječje mašte, razvijanje smisla za lijepo, pripovijedanje pripovijesti, kao čin prenošenja i doživljavanje sadržaja, slovanje slova radi prepoznavanja i učenja, čitanje i stjecanje značenja pisane ili tiskane riječi, slušanje i razvijanje glazbene kulture, razvijanje psihomotoričkih sposobnosti, zadovoljavanje kreativnih potreba i odrastanje.

Dijete se sa slikovnicom, kao vizualnim medijem, susreće vrlo rano i ona je jedno od područja uspostavljanja i razvoja komunikacije između odraslog-odgajatelja i djeteta te stoga može uvelike utjecati na razvoj govora djeteta. Smatra da bi dobar odgajatelj trebao svakom djetetu prilaziti prema njegovim individualnim potrebama, te da bi dječji vrtić trebao biti organiziran na način da u njemu djeca mogu zadovoljiti svoje potrebe, a odgajatelji ih usmjeravati, pomoći im i omogućiti aktivnosti u skladu s njihovim kognitivnim razvojem (Petrović-Sočo, 1997).

6.1. Uloga odgajatelja pri odabiru slikovnice

Kod odabira i uvažavanja kriterija za izbor slikovnice koja se predstavlja djeci, odgajatelj bi trebao uvažiti četiri osnovna kriterija. Ti kriteriji su: književno-umjetnički kriterij, razvojni kriterij, uzrasni kriterij i tematski kriterij.

Književno-umjetnički kriterij prema autorici Hlevnjak (2000) u razvoju djeteta jako je bitno da slikovnica sadrži pročišćene, pojednostavljene simbole i ikone, te slike koje neće opterećivati suvišnim detaljima i koje neće odvlačiti pozornost na nebitne stvari. Jednostavnost ima prednost u prikazivanju učinka ilustracija u slikovnicama.

Razvojni kriterij prema Stričević (2006) postavlja pitanja zašto je baš toliko važno čitati djetetu slikovnice? Zbog toga što čitanjem gradimo odnos i stvaramo jednu posebnu bliskost s djetetom, ne samo odgajatelj, već bilo koja osoba koja čita djetetu. Na taj način dijete zadovoljava svoje potrebe, a to je potreba za sigurnosti, pažnje, ljubavi i uvažavanjem. Nešto što se također smatra jako važnim za djetetov razvoj je to što mu čitanje slikovnice otvara brojna pitanja, a pitanjima i odgovorima koje dijete dobije najviše uči i spoznaje svijet oko sebe. Traženjem dodatnih informacija dijete se povezuje s čitateljem, najčešće odgajatelj ili roditelj. Dijete čitanjem prolazi kroz iskustvo priče u slikovnici, te na taj način upoznaje različite emocije, shvaća da je u redu biti loše volje, razlikuje prihvatljiva i neprihvatljiva ponašanja. Postupci likova uče ga tko je dobar i loš lik, uviđa različitosti, usvaja pravila ponašanja. Aktivno slušanje, vidno opažanje, pamćenje, misaone operacije, zaključivanje, predviđanje, logičko razmišljanje, sve su to vještine koje su djetetu potrebne da ih usvoji. Uče se i socijalne i moralne norme, te socijalni odnosi i uloge.

Uzrasni kriterij, važno za naglasiti je i da procjenjuje namijenjenost dobi, te kod problemskih slikovnica obrada teme. Iz tih razloga važno je da u analizama slikovnica sudjeluju stručnjaci

koji će obratiti pažnju na svaki dio slikovnice, te će svaki stručnjak na svoj način doprinijeti i nadopuniti sadržajnost slikovnice. Neki od najbitnijih stručnjaka za analizu su književnici, likovni umjetnici, pedagozi i profesori književnosti i jezika (Martinović, Stričević, 2011).

Tematski kriterij prema Špehar (2007) trebao bi sadržavati ne samo slikovnice, već i ostale vrste knjiga. Treba ponuditi bogat izbor literature, poput slikovnica, basni, bajki, knjige pjesništva i enciklopedijskog sadržaja. Time će se uvažiti individualne potrebe i interese svakoga djeteta. Tematski kriterij odnosi se i na neke prigode poput Božića, rođendana i slično.

Prema autoru Martinović, Stričević (2011) postoji nekoliko čimbenika koji postavljaju visoke zahtjeve kod stvaranja slikovnice, a sve s ciljem da se ostvare maksimalni potencijali i visoki zahtjevi. Ti čimbenici su kvaliteta, značajke, svrha, cilj, dob čitatelja (u ovom slučaju djeca) i funkcije razvoja slikovnice. Pri procjeni kvalitete dječje slikovnice osim kriterija koji se odnose na proučavanje dječje književnosti, pri procjeni kvalitete slikovnice u obzir se trebaju uzeti i kriteriji za procjenu likovne umjetnosti, jezika i književnosti. Procjenjuje se i likovno-tehnička opremljenost i usklađenost knjige. Usklađenost knjige podrazumijeva oblik knjige, njena veličina, primjerenost uveza slikovnice u odnosu na sadržaj i ono najvažnije na dob djeteta.

Dakle, pri odabiru slikovnica za dijete, može se zaključiti, odgajatelju nije ključan samo uzrast djeteta o kojem se govori u prethodim odlomcima ovog rada. Važni su mu i kriteriji za izbor slikovnica poput književno-umjetničkog kriterija, razvojnog kriterija i tematskog kriterija. Slijedeći iste odgajatelj slikovnicom može uvažiti kako individualne potrebe i interese djeteta, njegove kompetencije i razvojne karakteristike tako i utjecati na njegov cjelokupni razvoj.

6.2. Uloga odgajatelja pri interpretaciji slikovnice

Interpretacija slikovnice odnosi se na odgajateljevo čitanje to jest prenošenje teksta s povezivanjem slika u slikovnici, te način na koji odgajatelj predstavlja slikovnicu djeci.

Visinko (2005) smatra da pričanje priča nije potkrijepljeno tekstom i slikama, već da je to za pripovjedača težak posao, za što mora osmisliti priču, izražajno ju pripovijedati uz korištenje gestikulacija, odnosno, roditelji i odgajatelji trebali bi biti dobri interpretatori kako bi se djetetu na što bolji način dočarala priča.

Šauperl (2007) smatra da onda kada odgajatelj želi provesti aktivnost čitanja, prije toga mora potražiti udobno mjesto i osigurati okolinu bez buke i ometanja. Tim smjernicama, dijete bi trebalo osjetiti važnost trenutka i prepoznati da je to vrijeme koje je namijenjeno za njega. Dok čitamo, trebamo održavati kontakt očima. Čitanjem se ostvaruju intimni trenuci, jačaju se emocije i njihove veze, razvija se osjećaj bliskosti i sigurnosti. Odgajateljevim čitanjem dijete razvija koncentraciju, obogaćuje svoj rječnik, te istovremeno razvija svoj intelekt i radoznalost. Svakodnevno čitanje slikovnica postaje ritual u djetetovom odrastanju, stvara osjećaj povezanosti i topline, te zbližava dijete i osobu koja mu čita.

Prema Stričević (2006) postoji pet koraka kojima možemo postići da je djetetu ugodno. Prvi korak je odabir pravog vremena, a potom da dijete dobro vidi ilustracije i tekst. Smatra da se ilustracije trebaju pokazivati na način da ih svako dijete vidi, te treba dati svoj komentar za ilustraciju. Na taj način, odgajatelj osim što stvara ugodnu atmosferu, ima priliku promatrati i osjećaje djeteta. Zadnji korak je svakodnevno čitanje kojim se stvara ritual čitanja. Osim slikovnica odgajatelj može djetetu ponuditi i neki drugi materijal poput dječjih časopisa, pisama, podsjetnika i slično. Dijaloškim čitanjem podrazumijevamo zajedničko čitanje odgajatelja i djeteta te zajednički razgovor o pročitanoj. Odgajatelj može postavljati brojna pitanja, tražiti se djetetov komentar, povezivati odgovore sa svakodnevicom i slično. Ovakva vrsta čitanja potiče obostrano sudjelovanje, a time i zanimljivost, te bolje razumijevanje pročitanoj.

Čudina-Obradović i suradnici (2004) smatraju da odgajatelj u cjelokupnom procesu treba biti poticatelj na razne načine, a posebno kroz poticajno čitanje koje kod djece razvija ljubav prema knjigama, a ono najbitnije potiče aktivno sudjelovanje djece koja će zasigurno postavljati pitanja i na taj način aktivno slušati, a odgajatelj na taj način izbjegava pasivno slušanje djece. Isto tako, važan je stav odgajatelja prema knjigama, jer ukoliko sam odgajatelj ima negativan stav, djeca će to vrlo brzo prepoznati i to će kod njih razviti dosadu, nezainteresiranost i otpor.

Može se reći kako u ranoj i predškolskoj dobi nastaje zainteresiranost i ljubav prema čitanju, samo ako i odgajatelji uživaju u čitanju, te ako djetetu mogu dati primjer uživanja u čitanju, zajedničkim čitanjem uz emocionalni doživljaj i humor. Zbog toga bi glavni cilj čitanja trebao biti uspostavljanje pozitivnog odnosa i cijenjenje knjige, te emocionalna ljepota čitanja. U takvoj, poticajnoj okolini, dijete će čitanje prihvatiti kao izvor vedrine, sigurnosti, ugone i topline, te osjećaja povezanosti s odgajateljima. Takvim čitanjem dijete se motivira na češće čitanje, da voli listati slikovnice, oponašati čitanje, bez straha od neuspjeha, uz humor i slobodu izbora koju mu pružaju odrasli (Čudina-Obradović i suradnici, 2004).

Dakle, interpretacijom slikovnice, djeca se lakše koncentriraju i bolje razumiju priču, jer mogu povezati sliku s tekstom. Dijete bi trebalo biti uključeno u čitanje slikovnice, na način da mu se postavljaju pitanja o pročitanom, te da se razgovara o slikama koje se pronalaze u slikovnici. Isto tako, na kraju čitanja trebao bi uslijediti razgovor o pročitanome.

6.3. Prostorno-materijalno okruženje i slikovnica

Prostorno-materijalno okruženje važan je i snažan poticaj za razvoj svakog djeteta. Kvalitetno i bogato, poticajno osmišljen prostor u kojemu je integrirana slikovnica ima zadatak potaknuti dječji razvoj, kao i razvijati ljubavi prema knjizi. Kako bi djeca razvila ljubav i zanimanje za knjigu, odgajatelj mora biti siguran da je prostor u kojem dijete boravi dobro i pomno isplanirano (Šauperl, 2007).

Kako bi na što bolji i kvalitetniji način odgajatelj predstavio slikovnicu i iskoristio sve njene mogućnosti i potencijale, Špehar (2007) smatra da u sobi dnevnog boravka treba biti organiziran centar rane pismenosti koji prati interese djece. Pri tome, uz interese djece važno je popratiti i razvojne osobitosti svakoga djeteta u odnosu na dob.

Centar rane pismenosti trebao bi biti obogaćen različitim slikovnicama, knjigama, enciklopedijama koji zaista imaju potencijal za razvoj dječjih znanja i sposobnosti uvažavajući pri tome kriterije za odabir slikovnih materijala o kojima je više rečeno u prethodnom djelu rada.

Važno je obratiti pažnju na mjesto na koje će odgajatelj postaviti centar rane pismenosti, jer za uživanje u knjigama, djeci je potreban mir i tišina. Zbog toga, odgajatelj treba centar postaviti u mirni dio sobe.

Prema Špehar (2007) kako bi odgajatelj mogao postaviti raspored prostora koji će omogućiti interdisciplinarni pristup poučavanju čitanja i pisanja, ali i uvažavati individualne potrebe i interese svakoga djeteta. Centar početnog čitanja i pisanja, treba imati prostor na kojem dijete može pisati, a isto tako mora uključivati pribor koji je potreban za takvu vrstu aktivnosti, poput olovki, bojica, flomastera i papira.

Ono što je isto važno da u prostoru postoji knjižnica, odnosno centar koji će biti opremljen s udobnim namještajem i jastucima s kvalitetno odabranim knjigama koji će djeci biti nadohvat

ruke. Osim ponuđenih knjiga, trebao bi postojati stol za izradu knjiga. Na taj način djeca bi mogla izraziti svoju maštu i bolje se upoznati s knjigama. Izrađene knjige djeci su privlačne i izazivaju pozitivne emocije, jer su izrađene u suradnji s odgajateljima. Zbog toga važno je ponuditi različite materijale poput škara, ljepila, vune, trakica, različitih vrsta papira, flomastera i ostalog pribora. Neke od ideja za izradu slikovnica koju odgajatelj može ponuditi djetetu su slikovnice od tkanine, s džepovima, različitih oblika, leporello slikovnica, strip i slično. Izradom slikovnica, uključuje se čitanje, pisanje i aktivnost rukama, te tako djeca osjetilnog, vizualnog tipa istražuju svoje mogućnosti i ideje, kombinirajući ta dva iskustva.

Kako navodi Špehar (2007) kod izrade slikovnica odgajatelj treba obratiti pažnju i na dob djeteta. Za djecu jasličke dobi prevladavaju jednostavnije ilustracije, jarkih boja s malo teksta i tvrdih stranica, dok za djecu vrtičke dobi prevladavaju složenije ilustracije i tekst koji se nalazi u cijeloj slikovnici, a njegove stranice su lakše i mekše. Odgajatelj mora uvažiti djetetovo nadahnuće za stvaranje novih ideja kako bi se osjećalo slobodno za izražavanje vlastitog mišljenja i ideja. Kako bi djetetu i njegovom djelu odgajatelj dao na važnosti, u centru sa slikovnicama trebala bi se nalaziti i „autorska stolica“ koja će predstavljati formalno mjesto s kojeg će dijete predstaviti svoju slikovnicu.

Važni dio odgojno-obrazovnog rada dječjeg vrtića u koji je integrirana slikovnica čini suradnja vrtića s knjižnicom. Česti posjeti djece u knjižnicu i dodir s knjigama potiče razvoj dječjih sposobnosti govora, slušanja, razumijevanja i predčitačkih vještina. Knjižničari omogućuju djeci širenje njihovih znanja, ali i pružaju nove informacije koje ih mogu potaknuti na daljnje zanimanje za knjige. Iz tih razloga, važno je da odgajatelj potakne i roditelje na odlazak s djecom u knjižnice kako bi dijete imalo mogućnost odabira knjige (Čudina-Obradović, 2002).

8. ZAKLJUČAK

Slikovnicu ili prvu djetetovu knjigu smatram neizostavnim segmentom u razvoju svakoga djeteta. Slikovnica čini kvalitetan temelj za djetetovu budućnost što je vidljivo iz niza različite literature koja govori upravo o slikovnici. Ima široki spektar djelovanja. Ona razvija emocionalni odnos između osobe koja čita i djeteta, daje sigurnost djetetu, razvija djetetovo kritičko mišljenje, nudi mu različita iskustva, nadograđuje djetetovo znanje nudeći mu mogućnost promišljanja i nadovezivanja prethodnih iskustava, a time i bolje razumijevanje svojih ponašanja te svjesnosti o samome sebi.

Korištenje slikovnice u odgojno-obrazovnom radu u dječjem vrtiću vidljivo je ima brojne pozitivne učinke za djecu i njihov razvoj, no važno je znati kako je uloga odgajatelja pri ponudi slikovnica i osmišljavanja prostorno-materijalnog okruženja u kojem je slikovnica integrirana, od vrlo velikog značaja. Naime, odgajatelj bi trebao posjedovati određena pedagoška i psihološka znanja o djetetu ali i slikovnici koja može biti izvrstan materijal u radu s djecom rane i predškolske dobi. Stečena znanja odgajatelja o važnosti slikovnice u ranom razvoju djeteta, kao i njezine različite funkcije i namjene, zatim kvaliteta interpretacije iste te integriranje slikovnice u prostorno-materijalnom okruženju vrtića, zaključujemo, od ključnog su značaja.

Stričević (2006) smatra da dijete upoznaje sebe preko slikovnice. Isto tako i da je ona most između djeteta i roditelja. Smatra da čitajući djetetu već od prvih dana njegovog života, čak i kada dijete ne razumije što mu se čita, stvara osjećaj bliskosti i povezanosti. Roditelj i dijete zajedničkim čitanjem se bolje upoznaju. Čitajući mu, roditelj može prepoznati interese djeteta i njegove načine razmišljanja, dok se kod najmlađe djece razvija osjećaj ugone, sigurnosti i povjerenja. Zajedničkim čitanjem daje djetetu iskustvo koje razvija brojne dobrobiti i koje mu pomažu u fizičkom rastu, te socijalnom i emocionalnom razvoju. Čitajući djetetu se otvaraju vrata za bolji svijet, za spoznaju o samom sebi i vrijednostima kojima smo okruženi. Čitanjem djeci stvaramo temelj za bolju, kvalitetniju budućnost, za komunikaciju s ljudima koje susrećemo tijekom života.

Kao budućem odgajatelju, znanja o slikovnici, njezinim vrstama, funkcijama, interpretaciji, i ulozi koju pri tome ima odgajatelj od neprocjenjive su mi važnosti, jer ću tim stečenim znanjem moći prepoznati potrebe i interese djece. Također, lakše ću moći razumjeti kako slikovnicu integrirati u postojeći prostor sobe dnevnog boravka te s kojim ciljem.

Na taj način pružiti će mi se prilika da i korištenjem slikovnice u svome odgojno-obrazovnom radu budem spremna propitivati kvalitetu svoga rada te prepoznavati, otkrivati i osvještavati vlastiti odgojni pristup.

9. LITERATURA

1. Atkinson, R.L. & Hilgard, E. (2007): Uvod u psihologiju. Jastrebarsko: Naklada Slap.
2. Čačko, P. i Javor, R. (ur.). (2000). Kakva je knjiga slikovnica: Slikovnica, njezina definicija i funkcije. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
3. Čičko, H. i Javor, R. (ur.). (2000). Kakva je knjiga slikovnica: Dva stoljeća slikovnice. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
4. Crnković, M., Težak, D. (2002). Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine. Zagreb: Znanje.
5. Čudina-Obradović, M. (2002). Čitanje prije škole. Priručnik za roditelje i odgojitelje. Zagreb: Školska knjiga.
6. Čudina-Obradović, M., Starc, B., Profaca, B., Letica, M., Pleša, A., (2004). Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Golden marketing – tehnička knjiga.
7. Diklić, Z., Težak, D., Zalar, I. (1996). Primjeri iz dječje književnosti. Zagreb.
8. Furlan, I. (1963). Govorni razvoj djeteta. Beograd: Savremena škola.
9. Halačev, S. i Javor, R. (ur.). (2000). Kakva je knjiga slikovnica: Sadržaj slikovnica kao prilog razvoju samopouzdanja kod djece. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
10. Hlevnjak, B. i Javor, R. (ur.). (2000). Kakva je knjiga slikovnica: Kakva je to knjiga slikovnica. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
11. Jakubin, M. (1999.) Likovni jezik i likovne tehnike: temeljni pojmovi. Zagreb: Educa.
12. Javor, R. i Javor, R. (ur.). (2000). Kakva je knjiga slikovnica: Kakva je knjiga slikovnica. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
13. Kovač, E. (2013). Interaktivne multimedijske slikovnice. Pribavljeno 17. 08. 2024. sa: http://eprints.grf.unizg.hr/1540/1/DB283_Kovac_Eva.pdf.

14. Kozlov, J. i Kanjić, S. (2005). Poticanje razvoja predčitačkih vještina kod djece u godini pred polazak u školu. *Dijete, vrtić, obitelj*, 11 (39), 13-17. Pribavljeno 17. 08. 2024. sa <https://hrcak.srce.hr/178173>
15. Lovrec, A. (2014). Oblikovanje edukativne slikovnice i istraživanje slikovnice kao grafičkog medija. Pribavljeno 17. 08. 2024. sa:
file:///C:/Users/Lana_pc/Desktop/LITERATURA%20ZA%20ZAVR%C5%A0NI/Z516_Lovrec_Ana.pdf
16. Majhut, B. i D. Zalar. (2008). „Slikovnica“. U *Hrvatska književna enciklopedija*. Pribavljeno 17. 08. 2024. sa: <https://bib.irb.hr/prikazi-rad?&rad=343733>.
17. Martinović, I. i Stričević, I. (2011). Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. Pribavljeno 17. 08. 2024. sa <https://hrcak.srce.hr/92392>.
18. Nikolajeva, M. (2003). „Verbal And Visual Literacy: The Role of Picturebooks in the Reading Experience of Young Children“. U *Handbook of Early Childhood Literacy*, ur. N. Hall, J. Larson, i J. Marsh, 235 - 248. London - New Delhi: Thousands Oaks - Sage Publications.
19. Perrow, S. (2010). „Bajke i priče za laku noć: terapijske priče za djecu“. Velika Mlaka: Ostvarenje.
20. Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica: akcijsko istraživanje*. Zagreb: Alinea.
21. Popović, D., Novović, T. (2020). Uloga slikovnice u procesu početnog opismenjavanja u vrtiću i školi. Pribavljeno 17. 08. 2024. sa:
<file:///C:/Users/marti/Desktop/Ulogaslikovniceuprocesupoetnogopismenjavanjauvrtiuiukoli.pdf>
22. Posilović (1986.) „Knjiga u životu predškolskog djeteta“. U *Kutić slikovnica: priručnik za osnivanje i rad, Naša djeca*, Zagreb.

23. Slunjski, E. (2003). Devet lica jednog odgajatelja/roditelja. Zagreb: Čakovec: Mali profesor: Visoka učiteljska škola u Čakovcu.
24. Stričević, I. 2006. Projekt Čitajmo im od najranije dobi. Pribavljeno 17. 08. 2024. sa: www.hkdrustvo.hr/datoteke/130
25. Šauperl, L. (2007) Čitanje djeci rane dobi. Pribavljeno 17. 08. 2024. sa: <https://hrcak.srce.hr/177625>
26. Špehar, S. (2007). Centar za početno čitanje i pisanje. Dijete, vrtić, obitelj. Pribavljeno 17. 08. 2024. sa: <https://hrcak.srce.hr/181847>
27. Štefančić, S. (2000). Metodički orijentirana analiza rada i razvoj multimedijskog centra: Metodički orijentirana analiza rada i razvoj multimedijskog centra: magistarski rad. Zagreb: S. Štefančić.
28. Visinko, K. (2005.): Dječja priča: povijest, teorija, recepcija i interpretacija. Zagreb: Školska knjiga.
29. Zalar, D., Boštjančić, M., Schlosser, V. (2008). Slikovnica i dijete: Kritička metodička bilježnica 1. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
30. Zalar, D., Kovač-Prugovečki S., Zalar, Z. (2009). Slikovnica i dijete: Kritička metodička bilježnica 2. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.